

Riktlinje

Fastställt av: Jens Backman

Upprättat av: Helena Ström

Granskare: Marie A Öhman

Organisation gäller inom: Hälso- och Sjukvårdsförvaltning, Vårdhygien Västerbotten

Vårdhygienisk introduktion till nyanställda i vården

Förändringar från föregående utgåva

Nytt dokument i ledningssystemet.

Omfattning

Riktlinjen vänder sig till chefer och nyanställda inom hälso- och sjukvård samt tandvård i Region Västerbotten.

Bakgrund

Väl fungerande basala hygienrutiner är den viktigaste åtgärden för att förebygga smittspridning i vårdarbetet.

Den vanligaste smittvägen inom vården är kontaktsmitta som innebär att smittämnet överförs mellan individer, oftast via händerna men även via förorenade kläder eller föremål. Andra former av smittspridning är dropp-, luft-, livsmedels- och blodburen smitta.

Cirka 10% av patienter som vårdas på sjukhus får en vårdrelaterad infektion. En vårdrelaterad infektion är en infektion som uppkommer hos en person under slutenvård eller till följd av diagnostik, behandling eller omvårdnad inom övrig vård och omsorg. Vanligast är urinvägsinfektion, lunginflammation samt infektion efter kirurgiska ingrepp. Det är framför allt bakterier och virus som orsakar vårdrelaterade infektioner.

Det som också utgör ett hot mot den enskilda människan, samhället och vården är multiresistenta bakterier som ökar i hela världen. Multiresistenta bakterier, MRB, är ett samlingsnamn för bakterier som är resistenta mot de antibiotika som ger bästa behandlingseffekt. De åtgärder som vården behöver tänka på för att bromsa resistensutvecklingen är att endast behandla med antibiotika när det behövs, välja rätt antibiotika vid rätt tillfälle, ta prover för mikrobiologisk diagnostik innan behandling, ha vårdhygieniska rutiner för att förhindra smittspridning och vid misstanke om smittspridning genomföra smittspårning.

Syfte

Syftet med introduktionen är att öka förståelsen av att arbeta enligt Basala hygienrutiner för att

---

Ett utskrivet dokument är endast en kopia. Giltig version finns i ledningssystemet.

förhindra smittspridning och minska förekomsten av vårdrelaterade infektioner inom hälso-och sjukvård samt tandvård.

Lagar och andra krav

[Socialstyrelsens föreskrift Basala hygienrutiner](#) 2015:10

Ansvar och befogenheter

Verksamhetschefen ansvarar för att riktlinjerna är kända och för att organisera arbetet så att riktlinjerna kan följas. Ansvarig chef säkerställer att den nyanställda har kunskap och förutsättningar för att arbeta enligt basala hygienrutiner.

Varje medarbetare har ett personligt yrkesansvar att följa riktlinjerna.

Beskrivning/Genomförande

Basala hygienrutiner

Basala hygienrutiner ska tillämpas av all personal i alla vård- och undersökningssituationer. Med basala hygienrutiner avses att handdesinfektion, handskar och engångs plastförkläde används vid hälso- och sjukvård samt tandvård inom region Västerbotten. Patient och besökare ska informeras om vikten av god handhygien.

Grundläggande förutsättningar för att korrekt kunna utföra basala hygienrutiner är att

- Händer och underarmar ska vara fria från smycken, armbandsur, bandage, stödskenor eller motsvarande.
- Ha korta, rena naglar utan konstgjort material eller nagellack.
- Kortärmad arbetsdräkt används i patientnära arbete.
- Långt hår och skägg ska vara uppsatt och huvudduk instoppad under arbetsdräkten.

Handtvätt

Tvätta händerna med flytande tvål och vatten.

- Om de är synligt smutsiga eller känns smutsiga.
- Efter toalettbesök.
- Efter vård av patient med magsjuka.
- Före hantering av livsmedel.
- Torka torrt med rent papper.
- Desinfektera därefter händerna med handdesinfektionsmedel.

Använd handbalsam för att förebygga nariga och torra händer. Narighet och torrhet kan ge upphov till hudsprickor, hudproblem och nagelbandsinfektioner. Tvätta därför inte händerna i onödan med tvål och vatten.

Ett utskrivet dokument är endast en kopia. Giltig version finns i ledningssystemet.

Handdesinfektion

Desinfektera händerna med alkoholbaserat handdesinfektionsmedel.

- Direkt före och efter vårdmoment, sängbäddning, patientkontakt och handskanvändning.
- Före rent arbete, till exempel hantering av mat, läkemedel, sterilt eller desinfekterat material.

Ta rikligt med handsprit och gnid in händerna, fingertopparna, mellan fingrarna, i tumgreppet och upp till armbågarna.

Handskar

- Handskar ska användas vid kontakt med eller risk för kontakt med urin, avföring, blod och sekret.
- Smittspridning via handskar kan ske genom att omväxlande beröra smutsiga och rena ytor, handskar ska därför kasseras direkt efter det smutsiga momentet.
- Använd inte samma handske till flera patienter eller olika arbetsmoment.
- Handskmaterialet påverkas av slitage och kemikalier, vilket medför att handskar inte ska användas längre tid eller desinfekteras.

Plastförkläde

- Kortärmat plastförkläde används för att skydda arbetsdräkten och förhindra smittspridning vid patientnära vårdarbete och sängbäddning.
- Används när det finns risk för kontakt med urin, avföring, blod och sekret.
- Plastförklädet används till endast en patient och kasseras efter varje användning.
- I särskilda situationer eller i anvisningar om specifika smittor kan ev. långärmat plastförkläde användas.

Visir och munskydd

- Vid arbetsmoment med risk för stänk av kroppsvätskor mot ansiktet ska skyddsutrustning som heltäckande visir användas, alternativt ska skyddsglasögon i kombination med vätskeavvisande munskydd (klass IIR) användas.
- Vid dropp- eller luftburen smitta fodras utökad skyddsutrustning. Detta innebär visir eller skyddsglasögon samt munskydd av typen IIR eller andningsskydd (FFP2 eller FFP3) beroende vilken smitta som avses.
- Vid ökning av säsongssmittor som influensa, covid, RS-virus kan vårdhygien rekommendera i samråd med verksamhetschefer införa munskydd kontinuerligt eller i patientnära arbete.

Arbetsdräkt

- Används endast på arbetsplatsen och ska vara kortärmat i patientnära arbete.
- Tillhandahålls och tvättas av arbetsgivaren.
- Byts dagligen samt när den blivit våt eller förorenad.

Ett utskrivet dokument är endast en kopia. Giltig version finns i ledningssystemet.

- Långärmad rock, värmekofta eller väst får inte användas i patientnära arbete
- Långärmat får ej bäras under bussarongen

Övriga personalrutiner

För att minska risken för smittspridning ska du som personal tänka på

- Att stanna hemma när du är sjuk ex har luftvägssymtom, diarréer eller feber.
- Att om du har sår, eksem eller sårinfektioner på händer och/eller underarmar så ska du kontakta din närmsta chef som bedömer om du kan arbeta patientnära.

Städning

Städning av patientnära ytor är viktigt för att förhindra smittspridning inom vården. I de flesta fall räcker det med vanligt rengöringsmedel och vatten och/eller ytdesinfektionsmedel. Vid övrig städning är målet att patienter, besökare och personal ska ha en god vård- och arbetsmiljö genom att lokaler, inredning och övrig utrustning hålls rena.

Desinfektion

Desinfektion innebär att föremål och ytor behandlas så att de inte sprider smitta.

Desinfektion av ytor = Punktdesinfektion

Punktdesinfektion är ett viktigt moment i det smittförebyggande arbetet. Det innebär att spill av kroppsvätskor som till exempel blod, avföring, urin och sårsekret först torkas upp. Därefter desinfekteras ytan med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensid.

Desinfektion av hjälpmedel och övriga medicinteknisk utrustning

Hjälpmedel och medicinteknisk utrustning ex rollatorer, duschstol, blodtrycksmanschetter eller infusionspump ska desinfekteras/torkas av efter varje patient med ytdesinfektionsmedel med tensid eller det desinfektionsmedel som leverantören rekommenderar.

Spol- och diskdesinfektor

En maskinell rengörings- och desinfektionsmetod bör vara förstahandsvalet för rengöring av instrument och cirkulationsgods ex tvättfat, bäcken och urinflaskor.

Spoldesinfektorn, som även är en utslagsback, är främst avsedd för sugflaskor, bäcken, urinflaskor, handfat och hinkar.

I diskdesinfektorn, som har en längre processtid, ska peanger, pincetter och saxar desinfekteras.

Patientrutiner vid specifika smittämnen

- Se anvisningar på Vårdhygiens hemsida.

Ett utskrivet dokument är endast en kopia. Giltig version finns i ledningssystemet.

Dokumentation och arkivering

Ej tillämbart

Historik

Instruktionen har tidigare endast funnits på Vårdhygiens hemsida.

Utarbetat av

Utarbetat av Vårdhygien Västerbotten

Referenser

Vårdhandboken, www.vardhandboken.se

Grundläggande rutiner och information se Vårdhygiens hemsida

www.regionvasterbotten.se/vardhygien